

Kleyne Historie van den veldtoversten Valuas opbouwer ende eersten heere van Venlo

bron

Kleyne Historie van den veldtoversten Valuas opbouwer ende eersten heere van Venlo. Henricus
Korsten, Venlo 1754

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_kle013kley01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) consists of the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small hook at the top.

[Kleyne Historie van den veldtoversten Valuas opbouwer ende eersten heere van Venlo]

KTRINO A CSIMFLICI DEO HONOR.

Cornelius Tacitus (gelyck *Plinius* in't 7. Boeck der natuurlycke Hist. aen't 16. *Cap.* verhaelt) door den Roomschen Keyser *Vespasianus* in Nederlants *Gallia* (waer onder begrepen waeren dese Landen tusschen de *Maase* ende den *Rhyn* gelegen) aengesteld synde tot opsichter van de gemeene incomsten ende Schattingen, en door dese gelegentheydt dickwils de nabuyrige Landen der Overrhynse Duytse Volckeren onder den Keyser *Augustus* door dessens Veldtoversten *Tiberius* in 't Jaer 746. na opbouwinge der Stadt *Romen* overwonnen ende Chynsbaer gemaekt Doorreyst hebbende, heeft in aenvang des Keyserdoms *Nervae* na de calculatie of Jaergetal van den Abt *Dionysius* in het Jaer na *CHRISTI* geboorte 95.: aengevangen te schryven syn Boexken van de gelegentheydt ende manieren der Duytsen, ende na de Doodt van den voornome Keyser *Nerva* nu Rooms Borgemeester wesende syne Historien ende Jaerboecken, in de welke den voornome *Tacitus* verhaelt: dat neffens de *Tench-*

ters (tegenwoordig die van het Landt van *Drenten* ende *Twenten*) tusschen den *Rhyn*, *de Lippe*, den *Eems* ende *Weser* gewoont heeft een seer magtig, Ryck, ende daeromme hoovaerdigh Volck *Bructers* genoemt. Welcke *Bructers* met *Claudius Civilis* of *Claes Burgers Veldtoversten* der *Batavieren* langen tydt tegens den Keyser *Vespasianus* Oorlog gevoert hebbende, eyndelyck met raedt ende toestemminge van hare Waarseggeresse en Regentinne *Veleda* eenen Vreede met de affgesanten van den voorname Keyser *Vespasianus* geslooten hebben. Welcken vreede door des voorname Keyzers tweeden Soone *Domitianus* schandelyck gebroocken, de voorname Waarseggeresse *Veleda* sonder redenen gevangen, ende in eenen ydelen Triumph tot *Roomen* omgevoert, ende gedoodt synde. Soo ist wie den Griexsen Historie schryver *Dion* in fragm. 49. schryfft in des voorname *Veleda* Plaetse, eere ende digniteyten opgevolgt seeckere jonge Dochter ende Waarseggeresse *Gauna*, de welcke na *Roomen* tot den voorname Keyser *Domitianus* gaende van hem niet alleenelyck vriendelyck onthaelt, maer oock met groote giften na Huys gesonden synde, de voorname *Bructers* met by hulpe van hare naaste Vrinden als Veldtoverstens eenige Jaeren in vreede bestiert heeft,

tot dat (den voornamē Keyser *Domitianus* wegens syne gepleegde Tyrannye listelyck overvallen en met veele wonden doorsteecken synde) de omliggende ende aangrensende Vorsten ende Oversten niet langer connende den grooten hoogmoet der *Bructers* verdragen, omgecogt hebben twee door den Veldtoversten *Tiberius* uyt haare woonplaetse verdreven, ende tusschen den *Weser* ende *Elbe* sweevende talrycke Duytse Volckeren *Chamaven* (tegenwoordig *Cleefs-Marckse*) ende *Angrivarien* (nu Colsche Gourlanders) genoemt, welke *Chamaven* ende *Angrivarien* aengeloockt, deels door eene vette buyte, deels door hope van eene vaste woonplaetse voortaan te mogen genieten, in alle stilte ende onverhindert door de Landen der omliggende nydige Vorsten reysende, onverhoets de *Bruycters* dusdanig overvallen hebben, dat de *Bructers* na verlies van sestig duysent Mannen genootsaecht syn geworden haer Lant te verlaaten, ende over den *Rhyn* in Nederlants *Gallia* onder het jock der Romeynen nieuwe woonplaetsen te soecken. Onder dese *Bructers* heeft oock gewoont seekeren Veldtoversten *VALUAS* genoemt, eenen Edelen, magtigen, en rycken Heere: dan wie seeckeren ouden Historie schryver in syn Neder-

landts Boeck *Fasciculus temporum* genoemd ende tot *Utrecht* ontrent het Jaer 1483. gedrukt, verhaelt, soo soude het Casteel *Altena* in de *Cleefse Marck* (voordesen de woonplaets der *Bructers*) gelegen, in het Bos van *Valuas* gebouwt syn, ende die plaetse daer ontrent noch ten dien tyde *Valuas Hegge* syn genoemd geworden, welcken Veldtoversten *Valuas* vangselycken niet connende soo een talryck Volck wederstaen mede genoodtsaecht geweest is met syne Familie ende onderdanen te vlugten, ende onder (syne Voorouders voor desen getrouwe gewesene nabuyren) de *Monapiers*, dewelcke ontrent 52. Jaeren voor Christi geboorte vangselycken uyt haare woonplaetse verjagt, en over den *Rhyn* en *Mase* gevlugt waren, nieuwe en bequaeme wooningen te soecken. *Valuas* den *Rhyn* met syne Familie ende onderdanen overgeschipt synde, is van de *Sicambers*, tegenwoordig *Cleefse*, ende van de *Gugernen* (nu *Gelderse*) ende *Kempse*) vriendelyck ontfangen ende van alles rykelyck voorsien synde, voorts treckende door de *Sablones* ofte *Santenaers* inwoonders der fantachtige plaetsen tusschen de *Nierse* ende de *Mase* gelegen, en de gemeene Roomse Landtstraete na *Blariacum* nu *Blerick* om onder de voorname goede Vrienden de

Menapiers te connen eene woonplaetse vinden, nemende, ende hem nu door de schickinge Godts tegen *Blerick* met syne onderdanen ophoudende, heeft eenige groene heuveltjes, deels door de visrycke *Mase*, Eylandt bequaem tot eenen Have, deels door Vennagtige Bossen, deels door bouwbaer Landt ende Weyden omringt gevonden, en oordeelende dese gelegentheydt eene bequame woonplaetse voor hem ende syne onderdanen te wesen, soo heeft *Valuas* aenstonts aengevangen tegens over het Eylandt voor hem ende de synige houte Hutten te bouwen 't Land ende de Weyden van hare Doorens ende Distelen te suyveren, ende in het volgende Jaer namentlyck 96. na CHRISTI geboorte eene grootere Burgt voor syne Familie te timmeren, aen welke Burgt om datse op eenen Broeckachtigen Heuvel gebouwt was: *Valuas* den naeme van *Venlo* op sich *Bructers* gegeven heeft, synde op Nederlants *Broecker Heuvel* gesegt, soo dat *Venlo* ende *Broecker Heuvel* een ende de selve bediedenis heeft. Dese van *Valuas* opgebouwde Burgt *Venlo* geheeten is nu tenemaal verniet ende in veele particuliere woonplaetsen verandert, waer van nochtans het hoek-huys aen de Holt, ende Jode Straet gelegen noch hedendaegs de Burgt, ende om dat het

selve Huys noch eenige vrydom genieten soude, het Huys de Freyburg genoemt wordt. Na dat *Valuas* nu onder de *Sablones* ofte soo genoemde *Santenaers* eene vaste woonplaetse voor syne Familie ende onderdaanen besorgt hadde, soo heeft hy sich oock in de Oorlogen tegens de Overrheinsche Duytsche Volckeren de welke Jaerlyckx de Landen tusschen den *Rhyn* en *Mase* gelegen om een vette buyte daer uyt te haalen overvielen ende overlasden; dapper gequeeten, syne medebroeders de *Sicambers* ende *Gugernen*, met syne onderdanen te hulp comende ende tegens alle aenvallen ende belastingen beschermende waer door *Valuas* by de nabuyrige Vorsten groote eere ende loff verworven, ende voor den kloecksten Veldtoversten is gehouden geworden. Hier naer (de Overrynsche Duytsche Volckeren van den Keyser *Trajanus* tot Vrienden aengenomen, haere Provintien tot Roomsche Provintien gemaect ende verdeelt synde, ende nu met de Overrynsche Duytsche Volckeren in eenen bestendigen vrede levende: soo is *Valuas* door de synige vlietig den Ackerbouw nagegaen, door uytroeyinge der Bosschen ende Boomen nieuwe Landeryen aenleggende ende met overvloed van Vrugten gesegent: heeft hy niet

allenaryck syn eygen goet vermeerdert, maer oock door heylsaame gegevene Wetten het welvaaren synder onderdanen besorgt, en haer in alderhande Vaderlantsche consten aengroyende gesien hebbende, is ten laesten *Valuas* eenen Man door Wetten ende Wapenen vermaert in eenen hoogen ouderdom overleden, en van syne Huysvrouw na de maniere der Duytschen op eenen naabuyrigen Bergh verbrandt, en desselvers Assche in eene Houte vergulde Statue ingeslooten, welcke houte Statue het Volck siende dat van *Valuas* Weduwe haare Regentinne geeert wierde, soo heeft het danckbaere Volck oock begost dese Statue te eeren, en daer na als eenen Afgodt *Mars* ende Verlosser, den welken haer uyt het Landt der *Bructers* gelukkig gevoert hadde, te aenbidden ende Slachtoffer van Beesten aen te doen; 't ingewant der Beesten tot een Brandtoffer verbrandende, door welck gestadig Verbranden der vette ingewanden, overmits daer door groot Licht op den voornoemden Berg veroorsaecht wierde: soo is den selvigen Bergh alhoewel dicht met Boomen beplant, nochtans tot op den dag van heden den Lichtenberg genoemt geworden. Na dat nu de Huysvrouw van *Valuas* als Regentinne na de dood van

haren Man, hunne onderdanen in vrede eenige Jaaren bestiert en *Venlo* vergrootert hadde: soo is de selve mede in eenen hoogen Ouderdom overleden, nalatende aen de Vrouwen haer kloeckmoedig herte, gelyck haren Man aen de Mannen synen Krygsachtigen geest, tot eene erff gave overgegeven hadde, welck kloecmoedig herte der Vrouwen beproeft heeft het Krygsvolck van *Maximilianus* den *I.* met hulpe der Engelanders *Venlo* 1511. belegerende, als wanneer de Vrouwen, haare door vechten vermoede Mannen van haare Posten afflossende, den, haere Muyren beklimmende Vyandt met verlies van hunner Vaendelen affgeslagen hebben, welck Vaendel eene der Vrouwen den Vyandlycken Vaendrager uyt de handt ruckende, sy als eene overwinnaerste ten haren Huyse opgehangen heeft wie STRADA dec. 2. lib. 7. getuygt: Soo dat den Vyandt na een beleg van 14. weecken genoodtsaeckt geweest is, na groote nederlage de Stadt te verlaten. Na de doodt van *Valuas* Huysvrouwe, hebben de danckbaere onderdanen vans gelycken het Lichaem van hare Regentinne op den selvigen Berg verbrandt, ende de Assche in eene andere Statue ter haare gedachtenisse opgericht; bewaert, de selve Statue als een Afgodinne *Bel-*

Iona geeert en aengebden. Hoe lange nu dese twee Statuen van de Heydensche inwoonders vereert ende als Afgoden syn aengebden, en door wie de selve Statuen syn vernielt geworden, dit kan voor seecker niet geseyt worden. Dan al hoe wel de omliggende Steden *Ceulen* ende *Tongeren* all onder *Constantinus den Grooten* haeren besondere Bisschoppen gehadt hebben, de welcke door haer selvers en door haere medehelpers het Christen geloof in de omliggende plaetsen yverig verbreyden, nochtans overmits in dese Landen tusschen de *Mase* en *Rhyn* gelegen altyt, eerstelyck door de Duytschen, en daer na door de Francken eenen gestadigen Oorlogh tegens de Romeynen is gevoert geworden; soo is't vast te gelooven: datter geen ofte luttel Christi geloovige hier te Lande voor't Jaer 499. geweest syn, als wanneer *Clodoveus* Koning der *Francken* nu *Franschen* van den *H. Remigius* Bisschop van *Rheims* gedoopt synde, dese alhier woonende Francken het exempel van haeren Koning navolgende, allengskens het Christen geloof aengenomen hebben, synde den *H. Amandus* Bisschop van *Tongeren* den eersten, den welcken men door overleveringe seyt ontrent het Jaer 640. in dese Landen, en besonderlyck tot *Herongen* een uur

van *Venlo* gelegen (alwaer noch eene Waterquelle *S. Amandus Putjen* genoemd) het Christen Geloof vercondigt te hebben; sonder nochtans dat men vinden kan: dat den voorname *H. Amandus* alhier te Lande eenige Afgodts Beelden soude verstoort hebben, overmits den *Eerwaerde Beda* in syne Engelanderse Hist, in't 5. Boeck aen't 12. *Cap.* verhaelt dat in't Jaer 700. ten tyde van den Prince *Pipinus* van *Herstall* de Duytsche Volckeren noch overal Afgoden aengebeden hebben, dewelcke den *H. Willebrordus* op veele plaetsen aen de overzyde van de *Mase* verstoort en in des selvers plaetsen Capellen en Kercken opgericht heeft: welck exempel oock na weinige Jaren onder den voorname *Pipinus* den *H. Bisschop Wiro*, ende na hem onder *Carl Martellus* den *H. Bisschop Plechelmus*, na gevolgt hebben, de welke woonende op *Sint Peters* nu *Odilien Bergh* aen de *Roere* eene uur boven *Ruremonde* gelegen, de plaetsen aen desen cant der *Mase* tot het Christen geloove gebrocht hebben, synde den *H. Plechelmus* eene besonderen yveraer in het vernielen der Afgodtsbeelden in welckers plaetsen hy aen desen cant der *Mase* nieuwe Kercken en Capellen heeft laten opbouwen, onder welke met redenen kan gereeckent worden de Kercke van

Tiglo nu *Tegelen* de Moeder Kercke van *Venlo*, de welcke van den *H. Plechelmus* ter eeren van den *H. Bisschop Martinus*, gewydt, ende onder het Bisdom van *Ceulen* (alwaer hy oock in't Jaer 720. eene Kercke ter eeren van dien voorname *Heyligen*, tegenwoordig *Groot Sint Marten* genoemd, gebouwt hadde) geplaets is geworden: onder welck Bisdom *Tegelen* ende *Venlo* ontrent 70. Jaeren verblyvende, soo syn de voorname plaetsen door den *Colsen* Bisschop *Gero* aen den *Tongersen* Bisschop *Gerbaldus* in't Jaer ontrent 790. voor de nieuwe Abdye *Gladbach* vertuyst geworden, en alsoo onder het Luycker Bisdom geplaetst en gebleven tot den Jare 1569. als wanneer *Venlo* Gelders zynde onder het nieuwe Bisdom van *Ruremonde* geplaetst zynde, *Tegelen* als Gulixs onder het Luycker Bisdom verbleven is. En alhoewel eenighe soude vermeenen dat door dien grooten Afgodsbeelder stoorder den *H. Plechelmus* ook dese twee Statuen *Valuas* en syne Huysvrouwe Af-beeldende soude verstoort syn: soo ist nochtans geloofwaerdiger, dat de inwoonders van *Venlo* niet eensklaps maer vervolgentlyck tot het Christen geloove overgegaen zynde (het kleinste gedeelte na *Tegelen* ter Kercken gaende) het grootste gedeelte der Inwoonders in den Jaere 725. de Sta-

tuen van haren Verlosser ende Fondateurs noch aengebden hebben; tot dat eyndelyck de Inwoonders van dag tot dag van het Heydendom tot't Christelyck geloove overgaende, ende eene eygene Kercke (de welcke men meent des *H. Geest* Kercke te wesen opgebouwt, en ontrent den Jare 760. van *Tegelen* haer afgesondert hebbende ende daer door de twee Afgodise Statuen van *Valuas* en syne Huysvrouwe vernielt zynde) op dat de gedachtenisse van haere eerste Heeren niet vergaen en soude, andere Borgelyckeren Statuen gemaect, ende met eene Borgerlycke eere bewaert en omgedragen hebben, dan overmits men den aenvanck van dese Borgelycke eere aen de Af-beeldenissen van *Valuas* en desens Huysvrouw door omdragte betoont, niet aenwesen en kan. Soo is't geloof-baer, dat de selve van onverdenckelycke Jaeren gewesen, ende vervolgens van den tyde der *Venlosche* bekeeringe haeren aenvang genomen heeft, en hebben de Christelycke Inwoonders (op dat de gedachtenisse van *Mars* en *Bellona* uyt haere herten vergaen soude; dese nieuwe Statuen niet omgedragen als Afgodtsbeelden, maer als Beelden vertoonende eenen *Goliad*, ofte *Reuse*, ende eene *Goliadinne* ofte *Reusinne*, als zynde haare Funda-

teurs, wie oock alle oude Inwoonders deser Landen, van eene dusdanige groote Stature (wie die over eenige Jaeren alhier gevondene gebeenderen getuygen) gewesen: dat oock den eersten Roomschen Keyser *Julius Caesar* in syn tweede Boeck van den Gallisen Oorlog bekennen moet, dat de Romeynen wegens haare kleene Stature ten aensien der Duytschen, van de Duytschen daeromme syn bespot geworden. Wie nu na de doot van *Valuas* en syne Huysvrouwe van ontrent het Jaere 125. tot den Jare 280. Heere van *Venlo* geweest, ofte haare nakomelingen ofte Vrinden ofte haare Borgemeesters (de Romeynen nochtans Opperheeren zynde) is onseecker; dit nochtans is seecker dat in't Jaer 263. 't Roomsche Ryck van alle kanten aengevochten, ende van 30. Tyrannen ofte onwettige Keysers ten tyde van seven Jaeren geplaegt synde, de Duytsche Overrhynse Volckeren tussen den *Rhyn*, *Yssel*, ende *Oost-Zee* woonende *Hattuarien* genoemt, mede aengevangen hebben 't Roomsche jock af te werpen, ende haer voor vrye Volckeren te verclaaren, noemende haer Francken, ende tot dien eynde een ongetoomt Paardt in haere Vaendels voerende; al hoewel *Hincmarus* Bisschop van *Rheims* in syne Franckese Hist wilt

dat Franck vreet geseyt is. Van welcke *Attuarien Francken*, de *Sicambers*, *Gugernen*, en *Santenaers* (waer onder de *Venlosche* gereeckent) overwonnen synde: soo is dit Landt tusschen den *Rhyn* en *Maase* gelegen *Hattuaria* ende de Inwoonders *HattuarienFrancken* genoemt geworden; ende al hoe wel de voorname *Francken Hattuarien* onder *Constantinus des grooten Soone* door den Veldtoversten *Julianus* naderhand Apostaet genoemt, wederom tot gehoorsaemheyt der *Romeynen* in't Jaer 358, syn gebrocht, ende tot den Jaere 400, onder de selve verbleven; soo hebben nochtans de voorname *Hattuarien Francken*, niet alleenelyck het selve Jaer wederom het *Roomsche* jock afgeworpen, maer oock in't Jaer 419. haer eenen eygen Koning *Pharamundus*, den Soone van haeren Veldtoversten *Maraomirus*, opgeworpen, ende de *Romeynen* verjaegt synde, syn altydt dese Landen in vrede beseten ende door de *Francke* Vorsten, Koningen, en Keyzers bestiert geworden, tot dat in's Jaer 887. onder den Keyser *Carel den Dycken* de *Normannen* dese Landen verwoestende: de inwoonders *Arnulphum* daer na gewesen Keyser tot haeren Koning aennemen willende, maer hy het selve verweygerende om dat *Carel den eenvoudigen*, *Carl den Dycken* min-

derjaerigen Soone den rechten erfgenaem was, dese Inwoonders wegens het gevaer der *Normannen* niet langer willende vertoeven, soo hebben sy haeren Landtvogt *Wichardum* Sone van *Otto* Heere van *Pont* tot haeren Heere gemaect (den welcken met synen Broeder *Lupoldus* in't Jaer 900. het Casteel van *Gelren*) nu eene Stadt aen de *Nierse* gelegen (na den naeme van synen Soone *Gelriacus* andere noemen hem *Gerlacus* opgebouwt hebbende ende haer van *Vranckryck* afscheydende) den naame van *Francken* verlaaten ende haer *Geldersen* genoemt. Onder voorname *Gelriacus* ofte *Gerlacus*, en desselvers nakomelingen, eerst Heeren, daer na Graven en Hertogen, syn dese Landen altydt verbleven, en door de selve bestiert geworden: zynde nochtans de meergemelde *HattuarienFrancken* inwoonders deser Landen tusschen de *Maase* ende *Rhyn* gelegen de rechte *Francken* geweest: waer uyt de *Francken* in *Duytslandt* en *Vranckryck* ontrent 't Jaer 430. gecomen syn.

ALLES TOT GODS ALMAGTIGH LOF, PRYS EN GLORIE.

